

- *Про виконання цільової програми наукових досліджень НАН України «Фундаментальні проблеми створення нових наноматеріалів і нанотехнологій» (доповідач — академік НАН України А.Г. Наумовець)*
- *Щодо подальшого розвитку нормативно-правового забезпечення наукової сфери та вдосконалення структури управління в НАН України (доповідач — академік НАН України В.П. Горбулін)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 15 січня 2020 року

На засіданні Президії НАН України 15 січня 2020 р. члени Президії НАН України та запрошені заслухали доповідь голови наукової ради цільової комплексної програми фундаментальних досліджень НАН України «Фундаментальні проблеми створення нових наноматеріалів і нанотехнологій», першого віцепрезидента НАН України, голови Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академіка НАН України **Антон Григоровича Наумовця** про виконання зазначеної програми протягом 2015–2019 рр. (стенограму див. на с. 26).

У доповіді було зазначено, що завдяки виконанню програми отримано вагомі результати, які сприяли реалізації таких пріоритетних напрямів, як «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави», «Енергетика та енергоефективність», «Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань», «Нові речовини і матеріали».

Протягом 2015–2019 рр. у виконанні 107 наукових проєктів програми (з них 28 — за КПКВК 6541230) брали участь на конкурсних засадах наукові співробітники 34 наукових установ восьми відділень НАН України. У рамках реалізації програми отримано низку важливих наукових та науково-технічних результатів. За звітний період за тематикою програми захищено 16 докторських та 55 кандидатських дисертацій; опубліковано 58 монографій, 25 оглядів, понад 2,5 тис. статей і тез доповідей; отримано 89 патентів, подано 42 заявки на винаходи. Установи НАН України — виконавці програми були організаторами та співорганізаторами 70 міжнародних і вітчизняних конференцій, симпозіумів, семінарів з нанотематики.

Доповідач особливо підкреслив, що деякі з розробок установ НАН України, виконаних за програмою, вже впроваджено на

промислових виробництвах, а деякі готові до впровадження і можуть уже в найближчому майбутньому стати основою сучасних інноваційних технологій у багатьох галузях економіки країни.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; віцепрезидент НАН України, директор Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України академік НАН України В.Г. Кошечко; академік-секретар Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України, директор Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України академік НАН України С.В. Комісаренко; заступник директора Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України академік НАН України С.О. Фірстов; голова Північно-Східного наукового центру НАН України та МОН України, генеральний директор Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» академік НАН України В.П. Семиноженко; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтєв; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків.

На думку Президії НАН України, доповідь академіка НАН України А.Г. Наумовця свідчить про вагомі здобутки у виконанні зазначеної програми. Отримані фундаментальні результати та практичні розробки є вкрай важливими для вирішення стратегічних завдань розвитку науки і техніки з метою створення новітніх технологій та одержання нових класів матеріалів для застосування їх в електроніці, інформатиці, біоінженерії, медицині, фармацевтичній промисловості, машино- та приладобудуванні тощо. Разом з тим Президія НАН України зазначила, що, незважаючи на значну кількість важливих прикладних результатів програми, рівень їх практичного впровадження залишається незадовільним. Причиною цього є не лише відсутність сприятливого інноваційного клімату в країні, а й недостатньо активна робота відповідних секцій, відділень і установ НАН України. Необхідно приділяти

Доповідь академіка НАН України Антона Григоровича Наумовця

більше уваги комерціалізації та впровадженню розробок, налагодженню співпраці з виробничими структурами, а також популяризації наукових досягнень Академії.

Зважаючи на те, що чимало отриманих результатів є досить перспективними і потребують подальшого наукового доопрацювання, було запропоновано продовжувати і розвивати надалі відповідні роботи, затвердивши нову цільову програму фундаментальних досліджень НАН України «Перспективні фундаментальні дослідження та інноваційні розробки наноматеріалів і нанотехнологій для потреб промисловості, охорони здоров'я та сільського господарства» на 2020–2024 рр., виконання якої має вирішити низку нових фундаментальних проблем і дасть змогу розвинути отримані раніше результати.

* * *

Далі учасники засідання заслухали повідомлення першого віцепрезидента НАН України академіка НАН України **Володимира Павловича Горбуліна** щодо подальшого розвитку нормативно-правового забезпечення наукової сфери та вдосконалення структури управління в НАН України (стенограму див. на с. 35).

Доповідач розповів про діяльність робочої групи НАН України з підготовки пропозицій щодо розвитку наукової сфери України, ство-

Доповідь академіка НАН України Володимира Павловича Горбуліна

реної постановою Президії НАН України від 20.11.2019 № 286 «Щодо подальшого реформування НАН України з метою підвищення ефективності її діяльності».

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; директор Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України академік НАН України В.В. Харченко; директор Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України» академік НАН України Я.Б. Блюм; голова Північно-Східного наукового центру НАН України та МОН України, генеральний директор Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» академік НАН України В.П. Семиноженко; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академіка НАН України В.М. Локтев; завідувач відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України академік НАН України А.Г. Білоус; президент Національної академії педагогічних наук України академік НАН України, академік НАПН України В.Г. Кремень; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків.

Президія НАН України зазначила, що робочою групою НАН України з підготовки пропо-

зицій щодо розвитку наукової сфери України, яку очолює академік НАН України В.П. Горбулін, у стислі терміни проведено велику роботу, підготовлено ґрунтовні пропозиції щодо першочергових змін до законодавства, а також пропозиції щодо подальшого реформування діяльності Академії.

Реалізація запропонованих робочою групою законодавчих ініціатив має забезпечити розширення науково-експертних функцій Академії, піднесення її статусу як вищої державної наукової організації, поліпшення забезпечення її діяльності, в тому числі вирішення майнових питань.

Створення в Академії нових консультативно-дорадчих органів, а саме Науково-технічної ради НАН України та науково-координаційних рад її секцій, підвищить обґрунтованість управлінських рішень Академії з багатьох питань.

Висловлювалося переконання, що залучення до роботи цих рад представників органів державної влади, провідних науково-виробничих підприємств, університетів і наукової громадськості має стати основою подальшого зміцнення зв'язків науки з виробництвом та освітньою сферою.

У виступах увагу було приділено також подальшому розвитку роботи зі створення наукових програм, насамперед в інтересах залізничного транспорту, а також із виготовлення труб великого діаметра для магістральних трубопроводів; діяльності галузевих академій наук; підготовці сесії річних Загальних зборів.

Завершуючи обговорення, президент НАН України академік Б.Є. Патон наголосив, що потрібно докласти всіх зусиль для практичної реалізації в стислі строки всіх напрацьованих пропозицій. Це стосується як законодавчих ініціатив, про які вже йшлося, так й ініціатив Академії щодо започаткування державних цільових програм розвитку галузей економіки та соціальної сфери, забезпечення обороноздатності країни.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- постановили оголосити конкурс на заміщення посад директорів наукових установ Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України, Секції хімічних і біологічних наук НАН України та Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України;

- погодили зміни до Положення про стипендії Національної академії наук України для молодих вчених та до Положення про стипендії Національної академії наук України для молодих вчених строком на 1 рік у зв'язку зі збільшенням розміру стипендій;

- присвоїли звання «Почесний доктор Національної академії наук України» ректорові Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» академіку НАН України **Згуровському Михайлу Захаровичу** за вагомий внесок у розвиток науки, суспільний прогрес, забезпечення миру, взаєморозуміння й співробітництва між народами;

- прийняли рішення про участь установ НАН України відповідно до профілю діяльності у відзначенні в 2020 р. пам'ятних дат і ювілеїв згідно з постановою Верховної Ради України від 03.12.2019 № 325-IX «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2020 році», передбачивши у необхідних випадках проведення науково-практичних конференцій, круглих столів та інших тематичних заходів;

- затвердили план підготовки питань для розгляду на засіданнях Президії НАН України у 2020 р.;

- на виконання постанови Президії НАН України від 31.01.2018 № 41 «Про затвердження Положення про порядок створення та діяльності наукових рад, комітетів і комісій Національної академії наук України» ліквідували окремі наукові ради, створені при Відділенні математики НАН України;

- схвалили плани редакційної підготовки та випуску видавничої продукції Державним підприємством «Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України» та Видавничим домом «Академперіодика» НАН України за бюджетні кошти у 2020 р.;

- затвердили головним редактором журналів «Металофізика та новітні технології» та «Успіхи фізики металів» директора Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України члена-кореспондента НАН України **Татаренка Валентина Андрійовича** й оголосили подяку академіку НАН України **Івасишину Оресту Михайловичу** за багаторічну працю на посаді головного редактора цих журналів;

- затвердили головним редактором збірника «Проблеми загальної енергетики» директора Інституту проблем машинобудування ім. А.М. Підгорного НАН України члена-кореспондента НАН України **Русанова Андрія Вікторовича** та оголосили подяку академіку НАН України **Кулику Михайлу Миколайовичу** за ба-

гаторічну працю на посаді головного редактора цього збірника;

- підтримали рішення про припинення випуску збірника «Комп'ютерні засоби, мережі та системи».

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- кандидата біологічних наук **Паскевича Сергія Анатолійовича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України.

Призначено:

- члена-кореспондента НАН України **Єфремова Ернеста Івановича** на посаду головного наукового співробітника Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України, увільнивши його з посади завідувача відділу механіки вибуху гірничих порід цього Інституту за власним бажанням.

Погоджено кандидатуру:

- кандидата фізико-математичних наук **Велеса Олександра Анатолійовича** на посаду завідувача відділу «Астрокосмічний інформаційно-обчислювальний центр» Головної астрономічної обсерваторії НАН України;

- кандидата фізико-математичних наук **Медведського Михайла Михайловича** на посаду завідувача відділу астрометрії та космічної геодинаміки Головної астрономічної обсерваторії НАН України;

- кандидата технічних наук **Майданчука Тараса Борисовича** на посаду завідувача відділу плазмово-шлакової металургії Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України;

- кандидата фізико-математичних наук **Єфімова Миколи Олександровича** на посаду завідувача відділу фізики нестабільних сплавів та руйнування високоміцних матеріалів Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України;

- доктора технічних наук **Смірнова Олексія Миколайовича** на посаду головного наукового співробітника Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України;

- доктора філологічних наук **Шульгача Віктора Петровича** на посаду завідувача відділу історії української мови та ономастики Інституту української мови НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України члена-кореспондента НАН України **Лисенка Володимира Сергійовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, вагомі творчі здобутки в галузі фізики напівпровідників та особистий внесок у розвиток напівпровідникової мікро- та наноелектроніки;

- головного наукового співробітника Інституту геологічних наук НАН України академіка НАН України **Лукіна Олександра Юхимовича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю та вагомий особистий внесок у розвиток досліджень у галузі загальної і регіональної геології, нафтогазової геології і літології.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України члена-кореспондента НАН України **Валаха Михайла Яковича** за багатолітню плідну працю вченого і педагога, особисті творчі здобутки у дослідженнях напівпровідникових наноструктур та підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

- академіка-секретаря Відділення наук про Землю НАН України, директора Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України академіка НАН України **Пономаренка Олександра Миколайовича** за багатолітню плідну працю вченого і організатора науки, особисті творчі здобутки та підготовку висококваліфікованих наукових кадрів – фахівців у галузі ізотопної геології;

- співробітників Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна – декана філологічного факультету, доктора філологічних наук, професора **Безхутрого Юрія Миколайовича**; декана хімічного факультету, кандидата хімічних наук, професора **Калугіна Олега Миколайовича**; професора кафедри управління та адміністрування Навчально-наукового інституту «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна **Родченка Володимира Борисовича**; професора кафедри фізики ядра та високих енергій імені О.І. Ахієзера Навчально-наукового інституту «Фізико-технічний факультет», доктора фізико-математичних наук **Ходусова Валерія Дмитровича** – за багатолітню плідну педагогічну і наукову працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців, зміцнення творчої інтеграції вищої школи і науки та з нагоди 215-річчя від дня заснування Університету.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України члена-кореспондента НАН України **Петрова Ельмара Григоровича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомий внесок у розвиток теоретичних досліджень у галузі молекулярної електроніки;

- головного наукового співробітника Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України члена-кореспондента НАН України **Стржемечного Михайла Олексійовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомі творчі здобутки у теоретичному дослідженні проблем фізики конденсованого стану;

- академіка-секретаря Відділення історії, філософії та права НАН України, директора Інституту історії України НАН України академіка НАН України **Смоля Валерія Андрійовича** за багатолітню плідну працю вченого, організатора науки і педагога та вагомий творчий здобуток у науковій діяльності;

- співробітників Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна – професора кафедри матеріалів реакторобудування та фізичних технологій Навчально-наукового інституту «Фізико-технічний факультет», доктора фізико-математичних наук **Лісовського Валерія Олександровича**; професора кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, доктора економічних наук **Матюшенка Ігоря Юрійовича**; провідного наукового співробітника кафедри фізики низьких температур фізичного факультету, кандидата фізико-математичних наук **Хаджая Георгія Ярославовича** – за багатолітню плідну педагогічну і наукову працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців, зміцнення творчої інтеграції вищої школи і науки та з нагоди 215-річчя від дня заснування Університету.

Подякою НАН України відзначено:

- співробітників Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна – ректора, академіка НАН України **Бакірова Віля Савбановича**; ученого секретаря, доцента кафедри політології філософського факультету, кандидата політичних наук **Віницькову Наталію Анатоліївну**; професора кафедри фізики надвисоких частот факультету радіофізики, біомедичної електроніки та комп'ютерних систем, доктора фізико-математичних наук **Погарського Сергія Олександровича** – за багатолітню плідну педагогічну і наукову працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців, зміцнення творчої інтеграції вищої школи і науки та з нагоди 215-річчя від дня заснування Університету.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- старшого наукового співробітника Радіоастрономічного інституту НАН України кандидата технічних наук **Кашесва Сергія Борисовича** за багатолітню плідну наукову працю, значні особисті досягнення у галузі радіофізики і радіотехніки та активну участь в українських антарктичних експедиціях;

- заступника директора з науково-технічної роботи Інституту проблем природокористування та екології НАН України кандидата технічних наук **Вичужаніну Тетяну Федорівну** за багатолітню сумлінну працю, значні особисті здобутки в науково-організаційній ді-

яльності та вагомий внесок у розвиток наукових досліджень в Інституті;

- співробітників Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна — проректора з науково-педагогічної роботи, кандидата хімічних наук, доцента **Пантелеймонова Антона Віталійовича**; проректора з економічних та соціальних питань, кандидата економічних наук **Удода Анатолія Миколайовича** — за багатолітню плідну педагогічну і наукову працю, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців, зміцнення творчої інтеграції вищої школи і науки та з нагоди 215-річчя від дня заснування Університету.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик